

شناسایی توصیفی گویش‌های مناطق کویری بر اساس اطلس گویش‌شناسی

دکتر عصمت اسماعیلی*

استادیار زبان و ادبیات فارسی دانشگاه سمنان

ابراهیم کنعانی

دانشجوی دکتری زبان و ادبیات فارسی دانشگاه سمنان

چکیده

مناطق کویری ایران در حوزه جغرافیایی بسیار بزرگی از شمال شرقی تا جنوب شرقی، در محدوده خراسان، سمنان، اصفهان، یزد، کرمان و سیستان و بلوچستان گسترش یافته است. در این قلمرو، گویش‌هایی با ویژگی‌های ممتازی دیده می‌شوند. پژوهش‌های مربوط به این گویش‌ها، بسیار نابه‌سامان‌اند؛ از سویی به دلیل تنوع گویش‌ها و نبود اطلس گویشی، بسیاری از آن‌ها ناشناخته مانده‌اند که بررسی تطبیقی همه‌جانبه، می‌تواند در یافتن خط سیر تحولات و تعیین وجوه مشترک آن‌ها راه‌گشا باشد. یکی از شیوه‌های علمی نوینی که می‌تواند گامی مؤثر در جهت به‌سامان کردن پژوهش‌ها و حفظ گویش‌های کویری باشد، تهیه اطلس گویشی است. اطلس گویشی، صورت کنونی و تقسیمات مختلف این گویش‌ها و تحوّل تدریجی آن‌ها را از ناحیه‌ای به ناحیه‌ای دیگر روشن می‌کند. علاوه بر آن با تقسیم مناطق کویری به نواحی چندگانه گویشی، می‌توان مرز میان گویش‌ها را تعیین کرد. هدف اصلی این مقاله، ارائه الگوی پیشنهادی در زمینه اطلس گویشی مناطق کویری است تا به وسیله آن بتوان به شناختی فراگیر و دقیق از این گویش‌ها دست یافت.

کلیدواژه اطلس گویشی، گویش، مناطق کویری، تنوع زبان فارسی.

*es_esmaeili@yahoo.com